International Scientific and Practical Conference Samarkand Institute of Economics and Service
**Vol. 1 Issue 1 | pp.** 368-372 **| ISSN:** XXXX-XXXX
**Available online @** https://globalconf.net/index.php/samisi

*Article*

# State Financial Policy: Content, Objectives and Development Directions
# Assistant of the Department of Finance

**Berdikulov J. R.***

1. SamISI
* Correspondence: berdikulovjurabek@gmail.com

**Abstract:** This article examines the economic essence of public financial policy, its main objectives and functions, the principles of its formation, and its role in the socio-economic development of a country. It analyzes the relationship between public financial policy, fiscal policy, government expenditure, public debt management, and the efficient allocation of financial resources. Particular attention is paid to the strategic and tactical dimensions of financial policy and their importance in maintaining economic stability and improving living standards. The article concludes with recommendations for improving the effectiveness and transparency of public financial policy.

**Keywords:** public financial policy, public finance, state budget, taxation, government expenditure, financial strategy, financial tactics, economic stability, public debt.

**Citation:** Berdikulov, J. R. State Financial Policy: Content, Objectives and Development Directions Assistant of the Department of Finance. International Scientific and Practical Conference Samarkand Institute of Economics and Service 2026, 1(1), 368-372.

Received: 22th Aug 2026
Revised: 26th Sept 2026
Accepted: 28th Oct 2026
Published: 22nd Nov 2026

**Copyright:** © 2026 by the authors. Submitted for open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

## 1. Kirish

Bozor iqtisodiyoti sharoitida davlatning iqtisodiy jarayonlarni tartibga solishi, mamlakatning moliyaviy barqarorligini ta’minlashi va aholi farovonligini oshirishi muhim ahamiyatga ega. Ushbu vazifalarni amalga oshirishda davlat moliyaviy siyosati asosiy iqtisodiy vositalardan biri hisoblanadi. Davlat moliyaviy siyosati orqali mamlakatda moliyaviy resurslar shakllantiriladi, taqsimlanadi va ulardan foydalanishning ustuvor yo‘nalishlari belgilanadi.

Bugungi kunda iqtisodiy globallashuv, xalqaro moliya bozorlaridagi o‘zgarishlar, inflyatsiya, budjet taqchilligi va davlat qarzining ortishi kabi omillar moliyaviy siyosatni puxta ishlab chiqish zaruratini kuchaytirmoqda. Shu sababli davlat moliyaviy siyosatining mazmunini o‘rganish, uning iqtisodiyotga ta’sirini baholash va samaradorligini oshirish yo‘llarini aniqlash dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

O‘zbekistonda ham iqtisodiy islohotlarni chuqurlashtirish, davlat budjeti mablag‘laridan oqilona foydalanish, soliq tizimini takomillashtirish, davlat moliyasining ochiqligini ta’minlash va ijtimoiy sohani qo‘llab-quvvatlash davlat moliyaviy siyosatining muhim yo‘nalishlari hisoblanadi.

Maqolaning maqsadi davlat moliyaviy siyosatining iqtisodiy mohiyati, maqsad va vazifalarini yoritish, uning strategik va taktik yo‘nalishlarini tahlil qilish hamda moliyaviy siyosat samaradorligini oshirish bo‘yicha takliflarni ishlab chiqishdan iborat.

Maqolaning vazifalari davlat moliyaviy siyosatining nazariy asoslarini o‘rganish, uning asosiy tarkibiy qismlarini aniqlash, moliyaviy siyosatning iqtisodiy rivojlanishga ta’sirini tushuntirish va uni takomillashtirish yo‘nalishlarini asoslashdan iborat.

Davlat moliyaviy siyosati — davlatning iqtisodiy va ijtimoiy maqsadlariga erishish uchun moliyaviy resurslarni shakllantirish, taqsimlash va ulardan foydalanishga qaratilgan chora-tadbirlar tizimidir. Ushbu siyosat davlatning iqtisodiyotdagi ishtirokini ta’minlash, ijtimoiy majburiyatlarini bajarish va makroiqtisodiy barqarorlikni saqlashda muhim o‘rin tutadi.

Davlat moliyaviy siyosati iqtisodiy siyosatning tarkibiy qismi bo‘lib, u orqali davlat iqtisodiy jarayonlarga bevosita va bilvosita ta’sir ko‘rsatadi. Masalan, soliqlarni o‘zgartirish orqali tadbirkorlik faoliyatini rag‘batlantirish, davlat xarajatlarini ko‘paytirish orqali infratuzilmani rivojlantirish yoki ijtimoiy dasturlarni moliyalashtirish orqali aholining turmush darajasini yaxshilash mumkin.

Moliyaviy siyosatning asosiy iqtisodiy mohiyati jamiyat ehtiyojlari bilan mavjud moliyaviy resurslar o‘rtasidagi muvozanatni ta’minlashdan iborat. Davlat moliyaviy imkoniyatlarini hisobga olgan holda ta’lim, sog‘liqni saqlash, ijtimoiy himoya, mudofaa, transport va boshqa sohalarni moliyalashtirishning ustuvor yo‘nalishlarini belgilaydi.

Shuni ta’kidlash lozimki, moliyaviy siyosat samaradorligi faqat davlat budjetiga qancha mablag‘ tushishi bilan belgilanmaydi. Budjet mablag‘larining qay darajada maqsadli sarflanishi, davlat xarajatlarining natijadorligi va ajratilgan resurslarning jamiyat uchun qanday iqtisodiy hamda ijtimoiy samara berishi ham muhim hisoblanadi.

Davlat moliyaviy siyosatining asosiy maqsadi mamlakatning barqaror iqtisodiy rivojlanishini ta’minlash, moliyaviy resurslardan samarali foydalanish va aholining farovonligini oshirishdan iborat.

Mazkur maqsadga erishish uchun bir qator vazifalar amalga oshiriladi.

Birinchidan, davlat daromadlarini shakllantirish zarur. Davlat daromadlarining asosiy manbalaridan biri soliqlar hisoblanadi. Bundan tashqari, davlat boji, ayrim yig‘imlar, davlat mulkidan olinadigan daromadlar va qonunchilikda belgilangan boshqa tushumlar ham davlat moliyaviy resurslarini shakllantirishda ishtirok etadi.

Ikkinchidan, davlat xarajatlarini oqilona rejalashtirish va amalga oshirish lozim. Davlat budjeti mablag‘lari aholining ijtimoiy ehtiyojlari, iqtisodiyot tarmoqlari, infratuzilma va davlat boshqaruvi faoliyatini moliyalashtirishga yo‘naltiriladi. Bunda xarajatlarning ustuvorligi, qonuniyligi va natijadorligi hisobga olinishi kerak.

Uchinchidan, iqtisodiy faollikni rag‘batlantirish muhim vazifadir. Soliq mexanizmlari, davlat investitsiyalari va budjet xarajatlari orqali ishlab chiqarishni rivojlantirish, yangi ish o‘rinlarini yaratish va tadbirkorlik muhitini yaxshilash mumkin.

To‘rtinchidan, ijtimoiy himoyani ta’minlash zarur. Davlat moliyaviy siyosati yordamida aholining ehtiyojmand qatlamlarini qo‘llab-quvvatlash, ta’lim va sog‘liqni saqlash xizmatlaridan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish hamda ijtimoiy dasturlarni moliyalashtirish amalga oshiriladi.

Beshinchidan, davlat moliyaviy barqarorligini ta’minlash kerak. Buning uchun budjet taqchilligini nazorat qilish, davlat qarzini oqilona boshqarish, moliyaviy xavflarni baholash va uzoq muddatli xarajatlar majburiyatlarini hisobga olish talab etiladi.

Demak, davlat moliyaviy siyosatining vazifalari o‘zaro bog‘liq bo‘lib, ularni birgalikda amalga oshirish iqtisodiy va ijtimoiy barqarorlikni mustahkamlashga xizmat qiladi.

Davlat moliyaviy siyosati bir nechta o‘zaro bog‘liq yo‘nalishlardan tashkil topadi. Ularning har biri davlatning moliyaviy resurslarni boshqarish faoliyatida alohida ahamiyatga ega.

**Budjet siyosati**. Budjet siyosati davlat daromadlari va xarajatlarini shakllantirish, budjet mablag‘larini taqsimlash va budjet muvozanatini ta’minlash bilan bog‘liq. Budjet siyosatining samarali tashkil etilishi davlatning o‘z vazifalarini bajarishi uchun zarur moliyaviy imkoniyatlarni yaratadi.

**Soliq siyosati.**Soliq siyosati soliqlarni belgilash, soliq yukini tartibga solish va soliq tushumlarini ta’minlashga qaratiladi. Soliq tizimi davlat daromadlarining barqaror manbai bo‘lishi bilan birga, iqtisodiy faollikka ham ta’sir ko‘rsatadi. Soliq stavkalari va imtiyozlarini belgilashda budjet ehtiyojlari, tadbirkorlik manfaatlari va ijtimoiy adolat o‘rtasidagi muvozanatni hisobga olish lozim.

**Davlat xarajatlari siyosati.** Davlat xarajatlari siyosati mavjud resurslarni eng zarur va samarali yo‘nalishlarga taqsimlashni nazarda tutadi. Mablag‘larni ta’lim, sog‘liqni saqlash, transport, kommunal infratuzilma va ijtimoiy himoyaga yo‘naltirish uzoq muddatli iqtisodiy va ijtimoiy natijalarni yuzaga keltirishi mumkin.

**Davlat qarzini boshqarish siyosati.** Davlat qarzi budjet ehtiyojlarini moliyalashtirish va muhim investitsion loyihalarni amalga oshirish uchun qo‘shimcha manba bo‘lishi mumkin. Biroq qarz mablag‘laridan foydalanishda ularning qiymati, qaytarish muddati, valyuta xavfi va kelajakdagi budjetga tushadigan yuk hisobga olinishi zarur.

**Davlat moliyasini boshqarish va nazorat qilish.** Ushbu yo‘nalish moliyaviy rejalashtirish, budjet ijrosi, davlat xaridlari, moliyaviy hisobot va nazorat mexanizmlarini qamrab oladi. Ochiqlik va hisobdorlikning kuchayishi davlat mablag‘laridan samarasiz foydalanish xavfini kamaytirishga yordam beradi.

Mazkur yo‘nalishlarning bir-biriga muvofiqlashtirilgan holda amalga oshirilishi davlat moliyaviy siyosatining umumiy samaradorligini belgilaydi.

Davlat moliyaviy siyosati o‘zining amalga oshirish muddati va maqsadlariga ko‘ra strategik hamda taktik yo‘nalishlarga ajratiladi.

Moliyaviy strategiya — davlatning uzoq muddatli moliyaviy maqsadlari, ustuvor yo‘nalishlari va ularga erishish vositalarini belgilovchi faoliyatdir. U iqtisodiy rivojlanishning uzoq muddatli istiqbollarini hisobga oladi. Masalan, davlat moliyasining barqarorligini mustahkamlash, soliq tizimini takomillashtirish, budjet mablag‘laridan natijadorlik asosida foydalanish va davlat qarzini boshqarishning uzoq muddatli mexanizmlarini yaratish moliyaviy strategiyaning tarkibiy yo‘nalishlari hisoblanadi.

Moliyaviy taktika esa strategik maqsadlarga erishish uchun qisqa va o‘rta muddatda amalga oshiriladigan amaliy chora-tadbirlarni anglatadi. Jumladan, yillik budjet parametrlarini belgilash, xarajatlarni qayta ko‘rib chiqish, soliq ma’murchiligini takomillashtirish va mavjud moliyaviy resurslarni joriy ehtiyojlar bo‘yicha taqsimlash taktik choralar hisoblanadi.

Strategiya va taktika bir-birini to‘ldiradi. Strategiya uzoq muddatli yo‘nalishni belgilasa, taktika ushbu yo‘nalishdagi aniq vazifalarni bajarishga xizmat qiladi. Agar qisqa muddatli qarorlar uzoq muddatli maqsadlarni hisobga olmasa, moliyaviy resurslarning samarasiz sarflanishi yoki budjet barqarorligining zaiflashishi mumkin.

Shu sababli davlat moliyaviy siyosatini ishlab chiqishda uzoq muddatli rejalashtirish bilan joriy iqtisodiy vaziyatga moslashish imkoniyatlarini uyg‘unlashtirish lozim.

O‘zbekistonda davlat moliyaviy siyosatining samaradorligini oshirish iqtisodiy islohotlarni moliyaviy jihatdan qo‘llab-quvvatlash, budjet mablag‘laridan oqilona foydalanish va davlat moliyasining barqarorligini ta’minlash bilan bog‘liq.

Birinchi muhim yo‘nalish — budjet mablag‘laridan foydalanish samaradorligini oshirish. Davlat xarajatlarini rejalashtirishda faqat ajratilgan mablag‘lar hajmiga emas, balki erishiladigan natijalarga ham e’tibor qaratish kerak. Masalan, ta’lim sohasida mablag‘larning samaradorligi faqat qurilgan binolar soni bilan emas, balki ta’lim sifati va xizmatlardan foydalanish imkoniyatlari bilan ham baholanishi lozim.

Ikkinchi yo‘nalish — budjet jarayonining ochiqligini kuchaytirish. Davlat daromadlari va xarajatlari to‘g‘risidagi axborotning fuqarolar uchun tushunarli va ochiq bo‘lishi jamoatchilik nazoratini kuchaytiradi. Bu esa davlat organlarining hisobdorligini oshirishga yordam beradi.

Uchinchi yo‘nalish — soliq ma’murchiligini takomillashtirish. Soliq to‘lovchilarga qulay sharoit yaratish, elektron xizmatlarni rivojlantirish, soliq qonunchiligining tushunarliligini oshirish va soliq intizomini mustahkamlash davlat daromadlarining barqaror shakllanishiga xizmat qiladi.

To‘rtinchi yo‘nalish — davlat qarzini ehtiyotkorlik bilan boshqarish. Qarz mablag‘larini jalb qilishda ularning qanday maqsadlarga sarflanishi va kelajakda qanday iqtisodiy samara berishi baholanishi zarur. Davlat qarzi bo‘yicha majburiyatlar kelgusidagi budjet xarajatlariga ta’sir qilishi sababli qarz barqarorligini muntazam tahlil qilish muhimdir.

Beshinchi yo‘nalish — raqamli texnologiyalardan keng foydalanish. Budjetni rejalashtirish, xarajatlarni kuzatish, davlat xaridlarini amalga oshirish va moliyaviy hisobotlarni tayyorlashda raqamli yechimlardan foydalanish boshqaruv jarayonlarini tezlashtiradi hamda inson omili bilan bog‘liq ayrim xatarlarni kamaytirishi mumkin.

Oltinchi yo‘nalish — moliyaviy xavflarni oldindan baholash. Iqtisodiy o‘sish sur’atlarining pasayishi, tashqi bozorlardagi o‘zgarishlar, favqulodda xarajatlar va boshqa omillar davlat moliyasiga ta’sir ko‘rsatishi mumkin. Shu sababli turli iqtisodiy ssenariylar asosida budjet imkoniyatlarini baholash va zarur zaxiralarni shakllantirish maqsadga muvofiqdir.

Yettinchi yo‘nalish — moliyaviy savodxonlikni oshirish. Aholi va tadbirkorlarning soliqlar, budjet xarajatlari, davlat qarzi va davlat moliyasining ishlash mexanizmlari haqidagi bilimlarini kengaytirish moliyaviy qarorlarning mazmunini yaxshiroq tushunishga yordam beradi.

Ushbu yo‘nalishlarning izchil amalga oshirilishi davlat moliyaviy siyosatining shaffofligi, samaradorligi va barqarorligini mustahkamlashga xizmat qiladi.

## 2. Xulosa

Davlat moliyaviy siyosati mamlakat iqtisodiy taraqqiyotini ta’minlash, moliyaviy resurslarni shakllantirish va taqsimlash hamda aholining ijtimoiy ehtiyojlarini moliyalashtirishda muhim ahamiyatga ega. Uning samarali tashkil etilishi davlatning iqtisodiy va ijtimoiy vazifalarini bajarishi uchun zarur moliyaviy asosni yaratadi.

Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, davlat moliyaviy siyosatining natijadorligi budjet va soliq siyosatining o‘zaro muvofiqligi, davlat xarajatlarining samaradorligi, davlat qarzining oqilona boshqarilishi hamda moliyaviy nazorat mexanizmlarining qay darajada ishlashiga bog‘liq.

Moliyaviy siyosatni takomillashtirishda uzoq muddatli strategik maqsadlarni joriy iqtisodiy vazifalar bilan uyg‘unlashtirish, davlat mablag‘larining natijadorligini baholash, budjet jarayonida ochiqlikni kuchaytirish va zamonaviy raqamli texnologiyalardan foydalanish alohida ahamiyat kasb etadi.

O‘zbekiston sharoitida davlat moliyaviy siyosatini yanada takomillashtirish uchun quyidagi takliflarni ilgari surish mumkin:

1. Davlat xarajatlarini rejalashtirish va baholashda natijadorlik ko‘rsatkichlaridan keng foydalanish.
2. Budjet daromadlari va xarajatlari to‘g‘risidagi axborotning ochiqligi hamda tushunarliligini oshirish.
3. Soliq ma’murchiligini soddalashtirish va soliq to‘lovchilarga ko‘rsatiladigan elektron xizmatlarni rivojlantirish.
4. Davlat qarzi va budjet taqchilligi bilan bog‘liq xavflarni muntazam baholab borish.
5. Davlat moliyasini boshqarishda raqamlashtirish va ichki nazorat mexanizmlarini kuchaytirish.

6. Moliyaviy qarorlarni qabul qilishda iqtisodiy tahlil, prognozlash va jamoatchilik fikridan samarali foydalanish.

Umuman olganda, davlat moliyaviy siyosati faqat davlat daromadlari va xarajatlarini boshqarish vositasi emas, balki iqtisodiy o‘sish, ijtimoiy barqarorlik va jamiyat farovonligini ta’minlashga xizmat qiluvchi muhim mexanizmdir. Shu bois uning samaradorligini oshirish mamlakatning uzoq muddatli rivojlanish maqsadlariga erishishning muhim shartlaridan biri hisoblanadi.

**FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI**


1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. — Toshkent.
2. O‘zbekiston Respublikasining Budjet kodeksi. 2013-yil 26-dekabr, O‘RQ-360-son.
3. O‘zbekiston Respublikasining Soliq kodeksi. 2019-yil 30-dekabr, O‘RQ-599-son.
4. O‘zbekiston Respublikasining har yilgi “O‘zbekiston Respublikasining Davlat budjeti to‘g‘risida”gi qonunlari.
5. Musgrave, R. A., Musgrave, P. B. *Public Finance in Theory and Practice*. — McGraw-Hill.
6. Stiglitz, J. E., Rosengard, J. K. *Economics of the Public Sector*. — W. W. Norton & Company.
7. International Monetary Fund. *Fiscal Monitor*. — Washington, D.C.: IMF.
8. World Bank. *Public Finance Review* mavzusidagi tahliliy va ilmiy materiallar. — Washington, D.C.: World Bank.
9. O‘zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligining rasmiy axborotlari va davlat moliyasiga oid materiallari.
10. O‘zbekiston Respublikasi qonunchilik ma’lumotlari milliy bazasi. — https://lex.uz